

Broedvogelmonitoring op Schiermonnikoog in 2013

Romke Kleefstra

Sovon-rapport 2014/02

Broedvogelmonitoring op Schiermonnikoog in 2013

Romke Kleefstra

Sovon-rapport 2014/02
Dit rapport is samengesteld
in opdracht van
Natuurmonumenten

Colofon

© Sovon Vogelonderzoek Nederland 2014

Dit rapport is samengesteld in opdracht van Natuurmonumenten

Foto's omslag: Jonge Grauwe Gans in telgebied 12 op 26 april 2013, pionierduintjes op de grens van Oosterkwelder en Balg op 27 mei 2013 en uitgebraakte Nonnetjes op 13 mei 2013 (alle Romke Kleefstra).

Wijze van citeren: Kleefstra R. 2014. Broedvogelmonitoring op Schiermonnikoog in 2013. Sovon-rapport 2014/02. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen

Inhoud

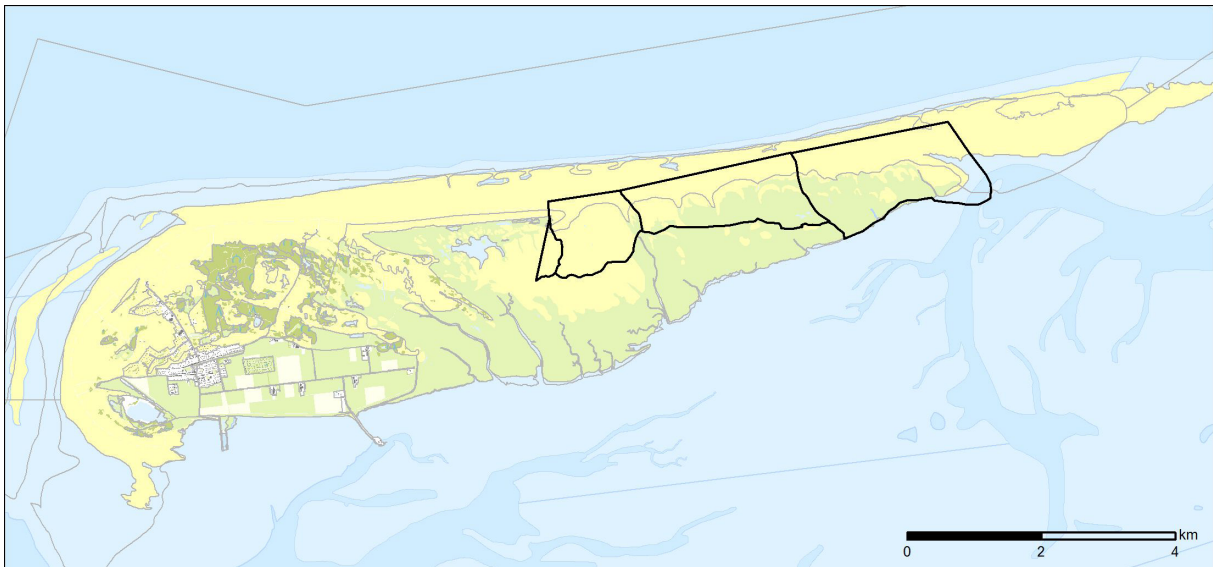
1. Inleiding en dankwoord	5
2. Werkwijze en omstandigheden in 2013	7
2.1. Doel van de inventarisaties	7
2.2. Methode en veldwerk	7
2.3. Tellingen Eider	7
2.4. Weersomstandigheden	8
3. Resultaten	9
3.1. Soorten en aantallen	9
3.2. Broedvogelaantallen 1998-2013	9
3.3. Soortbesprekingen	11
Literatuur	15
Verspreidingskaarten	

1. Inleiding en dankwoord

Sinds het voorjaar van 1998 worden op de Oosterkwelder van Schiermonnikoog vier vaste steekproefgebieden op alle soorten broedvogels geïnventariseerd door Sovon Vogelonderzoek Nederland in opdracht van Vereniging Natuurmonumenten. De vier steekproefgebieden (675 ha in totaal) liggen ten oosten van de Stuifdijk en ten noorden van het pad dat over de Oosterkwelder loopt, en strekken zich tot de Balg (figuur 1). De inventarisatie van de gebieden werd evenals in 1998 en de periode 2006-2012 uitgevoerd door de auteur van dit rapport, werkzaam bij de vereniging Sovon.

In dit rapport worden de resultaten van de inventarisaties in het voorjaar van 2013 beschreven, waarbij aandacht uitgaat naar trends van broedvogels. Indien mogelijk wordt tevens aandacht geschonken aan broedbiologische aspecten.

Voor het aandragen van informatie, hulp in het veldwerk en de immer hartelijke ontvangst op Schier gaat dank uit naar de medewerkers van Natuurmonumenten: Cynthia Borrás, Jan Harthoorn, Erik Jansen, Otto Overdijk en Cees Soepboer.

Figuur 1. Ligging van de vier steekproefgebieden op de Oosterkwelder, Schiermonnikoog.

2. Werkwijze en omstandigheden in 2013

2.1. Doel van de inventarisaties

Het monitoren van broedvogels in de vier vaste steekproefgebieden op Schiermonnikoog sinds 1998 heeft als doel de verspreiding en de aantallen territoria in kaart te brengen. Daarmee wordt de aantalsontwikkeling van karakteristieke broedvogelsoorten, alsook de algemene, van duinen en kwelders gevolgd.

2.2. Methode en veldwerk

Bij het verzamelen en interpreteren van de broedvogelgegevens wordt gewerkt conform de richtlijnen van het Broedvogel Monitoring Project (BMP; van Dijk & Boele 2011). In de vier steekproefgebieden worden alle soorten gekarteerd, afgezien van de Eider waarvoor aparte tellingen worden georganiseerd (zie § 2.3). Evenals in de voorgaande jaren werden twee tellingen van Kleine Mantelmeeuw en Zilvermeeuw uitgevoerd. Gegevens werden ingevoerd in en geïnterpreteerd met het programma Autocluster. Voor de Grauwe Gans en Soepgans werd afgeweken van Van Dijk & Boele (2011). Als uiterste datumgrens werd 1 mei toegepast in plaats van 15 april, omdat anders alle waarnemingen van (broedverdachte) paren buiten de boot zouden vallen als gevolg van een latere aanvang van inventariseren dan op de vaste wal. Ook in voorgaande jaren werden alle solitaire en broedverdachte paren in april meegerekend als broedvogel.

In totaal werden vijf integrale inventarisatieronden door de steekproefgebieden gemaakt, die in totaal 45 uur en 20 minuten in beslag namen, ofwel 4,0 minuten per hectare.

2.3. Tellingen Eider

In de periode 1999-2006 zijn jaarlijks integrale eilandtellingen van Eidereenden georganiseerd op Schiermonnikoog. Het gaat hier grotendeels om

zogenaamde gedifferentieerde tellingen (Duiven & Zuidewind 1995). Bij deze methode worden drie verschillende groepen Eiders onderscheiden in het veld: subadulte mannetjes (2^e kalenderjaar vogels), adulte mannetjes en adulte vrouwtjes. Jonge vrouwtjes zijn lastig te onderscheiden van adulte vrouwtjes, zodat dit achterwege wordt gelaten. Bij deze tellingen wordt er vanuit gegaan dat het aantal mannetjes en vrouwtjes gelijk is. Van het aantal vrouwen dat geteld is, wordt het aantal jonge mannen afgetrokken als correctie voor de jonge (2 kj) vrouwen die niet apart zijn geteld, maar naar alle waarschijnlijkheid wel aanwezig waren. Wat dan overblijft is een groep volwassen vrouwen die niet broedt. Deze groep wordt van het aantal adulte mannetjes afgetrokken. Wat uiteindelijk overblijft is een groep adulte mannen waarvan wordt aangenomen dat hun vrouwtjes op het nest zitten. Samengevat gaat het om de volgende formule:

$$N \text{ broedende } \text{♀♀} = N \text{ adulte } \text{♂♂} - (N \text{ ♀♀} - N \text{ jonge } \text{♂♂})$$

De methodiek is overigens niet in alle jaren standaard toegepast. In 1999 en 2000 werden per seizoen twee gedifferentieerde tellingen uitgevoerd; één eind april, de ander half mei (de Boer 2000). Van die twee tellingen werden de gemiddelden berekend. In 2001 werd geen gedifferentieerde telling uitgevoerd, maar werden alleen volwassen mannetjes geteld (Klemann 2001). In de jaren 2002-2006 werden alleen gedifferentieerde tellingen uitgevoerd halverwege mei (Oosterhuis *in serie*). Het jaar 2002 vormt hierop een uitzondering. Er werden toen twee tellingen uitgevoerd (1 mei en 17 mei), waarvan het gemiddelde werd genomen, overeenkomstig met 1999 en 2000 (Oosterhuis 2003a). De aantalsopgave van 2006 is een schatting op basis van het totale aantal Eiders op Schier tijdens een hoogwatertelling halverwege mei. In 2009 en 2010 werden twee tellingen uitgevoerd, evenals in de eerste jaren (Kleefstra 2010). Datzelfde gebeurde in 2011, toen geen BMP-inventarisaties werden uitgevoerd in de vaste steek-

Tabel 1. Tijdsinvestering in de steekproefgebieden op Schiermonnikoog in 2010.

Ronde	Datum	Begin	Eind	Totaal
1	26 april	5:35	13:35	8:00
2	13 mei	5:40	14:30	8:50
3	27 mei	5:10	14:45	9:35
4	13 juni	4:55	14:20	9:25
5	03 juli	4:50	14:20	9:30

proefgebieden. Om een goede methodische aanpak van eidertellingen in de Waddenzee te bediscussieren is in 2012 een volledige set van vier tellingen uitgevoerd, ofwel twee gedifferentieerde tellingen en twee vrouwtjestellingen, conform tellingen elders in de Nederlandse Waddenzee (Klemann & Kleefstra 2012). In 2013 werden wederom twee gedifferentieerde tellingen uitgevoerd op respectievelijk 25 april en 11 mei, aangevuld met een jongentelling op 2 juli. De tellingen op 25 april en 2 juli werden uitgevoerd door de auteur van dit rapport, die op 11 mei door de wadvogeltelgroep van Schiermonnikoog.

Tabel 2. Enkele weersvariabelen (gemiddelde temperatuur, dagelijks aantal zonuren en duur neerslag) in de periode maart-juni, op basis van gegevens van het KNMI, station De Bilt. Ref staat voor (langjarig gemiddelde 1981-2012).

Maand	Temperatuur		Zonuren		Duur neerslag	
	2013	Ref	2013	Ref	2013	Ref
Maart	2,5	6,2	4,0	4,1	1,7	2,0
April	8,1	9,3	6,1	5,8	1,0	1,4
Mei	11,5	13,2	5,4	6,7	2,3	1,5
Juni	15,3	15,7	5,9	6,5	1,3	1,5

2.4. Weersomstandigheden

Het weer is van invloed op de activiteit van vogels en daardoor op de doelmatigheid van het inventariseren. Harde wind, neerslag en lage temperaturen zijn belemmerende factoren. Veel territoriale activiteit neemt later op de dag ook af bij hoge temperaturen. Daarom wordt hier een korte beschrijving van het weer in het broedseizoen van 2013 gegeven aan de hand van de maandoverzichten van het KNMI. In tabel 2 zijn enkele variabelen samengevat.

Het jaar 2013 kende de koudste lente in ruim 40 jaar. Het broedseizoen startte dan ook uitzonderlijk laat. Op 13 maart kwam het op veel plaatsen in ons land nog tot strenge vorst (minimumtemperatuur tussen -10,0 en -15,0 °C). De lente diende zich pas aan rond het midden van april. Bij de eerste ronde lag er nog ijs in de ondiepe waterpartijen. Op de 14e werd in De Bilt voor het eerst na de winter de grens van 20,0 °C bereikt ('warme dag'). Ook mei was een koele maand. Met gemiddeld over het land 129 mm neerslag tegen 172 mm normaal, was de lente droog. Maart en april waren droge maanden, mei was vrij nat. De maand juni was vrij koel en behoorlijk wisselvallig (bron: KNMI).

3. Resultaten

3.1. Soorten en aantallen

In het voorjaar van 2013 werden verspreid over de vier steekproefgebieden 39 soorten broedvogels vastgesteld, waarvan er negen op de Rode Lijst staan (Hustings *et al.* 2004). Het gaat om Tureluur, Kluut, Visdief, Velduil, Veldleeuwerik, Graspieper, Nachtegaal, Spotvogel en Kneu (tabel 3).

3.2. Broedvogelaantallen 1998-2013

Tabel 4 geeft een overzicht van alle soorten broedvogels en het aantal territoria dat in de periode 1998-2010 is vastgesteld in de vier steekproefgebieden. Ten opzichte van 2012 werden van Houtduif, Koekoek, Oeverzwaluw, Zwartkop en Ekster geen territoria meer vastgesteld. Kluut, Kievit, Noordse Stern, Witte Kwikstaart en Merel zijn terug van weggeweest. Van deze soorten werd in 2012 geen territorium vastgesteld, maar in de jaren ervoor wel. Nieuw in de lijst is de Vink, waarvan 1 territorium werd vastgesteld.

Hoewel het aantal aanwezige broedvogelsoorten in 2013 binnen de marges van voorgaande jaren ligt, pakt het aantal vastgestelde territoria beduidend lager uit. Dit heeft alles te maken met de sterke terugval in het aantal broedparen bij Kleine Mantelmeeuw en Zilvermeeuw.

Soorten die ten opzichte van de voorgaande jaren in aantal toenamen zijn Grauwe Gans, Bergeend, Bruine Kiekendief, Fazant, Veldleeuwerik, Winterkoning en Roodborsttapuit. Afgezien van de Winterkoning geldt voor al deze soorten dat ze in de onderzoeksperiode nog nimmer zo talrijk waren in de vier steekproefgebieden. Naast Kleine Mantelmeeuw en Zilvermeeuw is het de Graspieper die een opvallende terugval in het aantal territoria laat zien.

Tabel 3. Vastgestelde soorten en aantallen territoria in de vier steekproefgebieden op Schiermonnikoog in 2013. Rode Lijst-soorten zijn vet weergegeven.

telgebieden	11	12	13	14		telgebieden	11	12	13	14	
proefvlaknummers	2196	2197	1299	2032	N/100 ha	proefvlaknummers	2196	2197	1299	2032	N/100 ha
Grauwe Gans	3	10	7	2	3,3	Veldleeuwerik	46	32	14	2	13,9
Soepgans	2	1	0	0	0,4	Graspieper	26	20	17	4	9,9
Nijlgans	0	1	1	0	0,3	Witte Kwikstaart	1	0	0	0	0,1
Bergeend	22	21	12	1	8,3	Winterkoning	0	2	17	2	3,1
Wilde Eend	1	1	2	0	0,6	Heggenmus	0	2	3	1	0,9
Bruine Kiekendief	0	4	4	2	1,5	Nachtegaal	0	0	0	1	0,1
Fazant	0	3	11	2	2,4	Roodborsttapuit	0	2	3	0	0,7
Scholekster	74	16	2	0	13,6	Merel	0	0	1	0	0,1
Kluut	1	0	0	0	0,1	Sprinkhaanzanger	0	1	3	2	0,9
Kievit	1	1	0	0	0,3	Rietzanger	0	0	8	2	1,5
Wulp	9	11	3	1	3,6	Spotvogel	0	0	1	0	0,1
Tureluur	4	0	0	0	0,6	Braamsluiper	0	0	1	1	0,3
Kokmeeuw	31	0	0	0	4,6	Grasmus	1	10	13	2	3,9
Stormmeeuw	12	24	2	0	5,6	Tjiftjaf	0	0	1	1	0,3
Kleine Mantelmeeuw	340	1500	282	55	322,5	Fitis	0	8	21	2	4,6
Zilvermeeuw	347	289	85	5	107,6	Kauw	16	31	3	0	7,4
Visdief	36	0	0	0	5,3	Vink	0	0	0	1	0,1
Noordse Stern	2	0	0	0	0,3	Kneu	0	0	1	0	0,1
Holenduif	1	2	0	1	0,6	Rietgors	0	1	11	4	2,4
Velduil	1	1	1	0	0,4						

Tabel 4. Soorten en aantallen territoria van broedvogels in de telgebieden 11, 12, 13 en 14 op Schiermonnikoog in de periode 1998-2013. In 2011 bleven inventarisaties uit. Rode Lijstsoorten zijn vet weergegeven.

Soort	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2012	2013
Kleine Zilverreiger	0	0	0	2	1	0	6	10	7	17	12	4	0	0	0
Lepelaar	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	2	6	0	0
Grauwe Gans	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	6	12	22
Soepgans	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	3	5	5	3	3
Brandgans	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nijlgans	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	2	2
Bergeend	28	38	48	43	44	36	29	27	28	49	28	22	48	51	56
Krakeend	2	0	1	0	0	1	1	0	0	0	2	4	0	0	0
Wilde Eend	5	5	6	4	3	3	4	5	0	1	3	7	3	1	4
Soepeend	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Slobeend	0	2	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bruine Kiekendief	2	1	2	4	2	2	3	3	4	4	2	3	6	8	10
Blauwe Kiekendief	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Torenvalk	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Slechtvalk	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kwartel	0	0	2	1	1	0	1	2	0	0	0	0	0	0	0
Fazant	8	15	9	6	4	6	5	7	++	8	6	4	12	13	16
Scholekster	49	149	113	197	120	109	93	79	91	45	57	82	126	88	92
Kluut	12	22	5	17	20	23	18	52	13	7	1	0	0	0	1
Bontbekplevier	1	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0
Strandplevier	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kievit	7	4	3	6	8	11	12	11	6	5	9	9	2	0	2
Wulp	16	19	17	16	15	13	11	13	15	11	18	11	20	21	24
Tureluur	4	2	2	2	3	2	6	4	0	2	5	4	6	3	4
Zwartkopmeeuw	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Kokmeeuw	725	23	1	575	135	152	7	237	50	260	12	4	11	22	31
Stormmeeuw	16	112	43	190	27	25	31	44	65	57	28	25	45	21	38
Kl. Mantelmeeuw	2883	2696	1933	5482	2280	2108	2432	2194	3098	3821	3179	4884	2863	3705	2177
Zilvermeeuw	3061	2931	2416	6009	3240	2511	1802	1207	1879	2304	2082	1884	2258	2365	726
Gr. Mantelmeeuw	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Grote stern	0	+	+	1	0	550	0	30	0	0	0	0	0	0	0
Visdief	155	83	1	675	100	165	10	334	141	15	0	1	0	26	36
Noordse Stern	4	+	+	4	0	15	0	69	9	12	0	0	0	0	2
Holenduif	8	5	12	3	5	4	5	4	6	2	2	2	2	4	4
Houtduif	3	7	11	3	7	4	4	9	-	0	1	0	1	3	0
Koekoek	3	4	3	1	1	1	1	2	0	0	1	0	0	1	0
Velduil	0	0	0	0	1	1	1	1	2	1	1	3	2	1	3
Veldleeuwerik	49	61	82	86	82	62	54	49	65	81	66	71	77	80	94
Oeverzwaluw	0	0	2	0	0	0	0	3	0	0	0	0	2	2	0
Graspieper	59	51	58	75	60	52	61	66	53	81	75	68	88	94	67
Witte Kwikstaart	0	0	0	4	2	2	2	2	-	0	0	8	6	0	1
Winterkoning	8	7	11	13	17	21	26	20	-	13	11	14	14	18	21
Heggenmus	0	1	2	2	3	1	1	0	1	1	1	2	4	6	6
Nachtegaal	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	2	2	0	1	1
Blauwborst	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Roodborsttapuit	3	1	2	3	2	2	1	1	0	0	1	3	2	3	5
Tapuit	3	3	3	3	2	1	2	1	1	0	0	0	0	0	0
Merel	3	1	0	1	0	0	0	0	-	3	2	1	1	0	1
Zanglijster	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Sprinkhaanzanger	7	3	7	5	10	12	10	12	8	6	6	11	8	5	6
Rietzanger	2	1	6	1	2	4	10	6	2	4	9	11	16	9	10

vervolg tabel 4.

Soort	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2012	2013
Bosrietzanger	3	1	0	1	0	0	3	2	0	0	0	0	0	0	0
Kleine karekiet	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0
Spotvogel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	2	2	1
Braamsluiper	0	3	2	1	1	1	4	2	3	7	3	1	3	2	2
Grasmus	9	16	8	11	12	9	16	21	15	12	11	12	22	32	26
Tuinfluitter	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0
Zwartkop	0	0	0	0	1	1	3	1	0	0	0	1	1	2	0
Tjiftjaf	0	0	0	1	0	0	2	0	-	0	1	0	1	3	2
Fitis	15	23	29	8	21	14	17	19	-	20	19	24	23	29	31
Ekster	1	3	6	4	2	1	2	2	1	1	0	1	0	2	0
Kauw	27	20	35	68	31	25	24	15	24	32	28	38	44	61	50
Zwarte Kraai	1	0	1	4	2	2	3	3	0	0	1	0	1	0	0
Vink	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Kneu	4	2	5	3	4	3	6	5	1	2	2	0	3	5	1
Rietgors	13	6	11	6	7	8	11	12	5	14	18	10	12	14	16
<i>Totaal</i>	7203	6323	4899	13544	6282	5965	4743	4589	5593	6901	5711	7241	5758	6720	3595
<i>Aantal soorten</i>	39	38	39	44	42	41	44	44	27	34	40	39	40	38	39

3.3. Soortbesprekingen

GRAUWE GANS, 22 territoria

Op basis van integrale karteringen nam het aantal territoria van de Grauwe Gans op Schiermonnikoog toe van 32 naar 222 in de periode 2001-2012 (Klemann & Kleefstra 2012). Dat komt neer op een jaarlijkse groei van 19%, wat overeenkomt met de landelijke ontwikkeling in de periode 1999-2008 (Voslamber *et al.* 2010). De soort breidt haar broedgebied op het eiland oostwaarts uit. In 2009 werd het eerste territorium binnen de steekproefgebieden vastgesteld in gebied 13, maar inmiddels worden ook nesten en paren met jongen aangetroffen ter hoogte van het Willemsduin. Hoe succesvol de soort op de kwelder was, is onduidelijk. Tijdens iedere ronde werd wel een paar met jongen waargenomen, maar door de hoogte van de vegetatie was geen goede indruk van het aantal paren met jongen te verkrijgen.

EIDER, 514 territoria

Tellingen van Eiders zijn door de jaren heen op verschillende manieren uitgevoerd, zoals beschreven in Kleefstra (2009) en §2.3, en laten zich lastig interpreteren. In 2013 werden twee gedifferentieerde tellingen uitgevoerd. Conform de rapportages uit de periode 2009-2012 (Kleefstra 2009, Kleefstra 2010, Klemann & Kleefstra 2012) zijn hiervan de resultaten terug te vinden in tabel 5 en figuur 2. Op basis hiervan lijkt het erop dat in 2013 meer Eiders op Schiermonnikoog aanwezig waren dan in 2011 en

Legsel van de Grauwe Gans op de Oosterkwelder ter hoogte van het Willemsduin op 27 mei 2013 (foto: Romke Kleefstra).

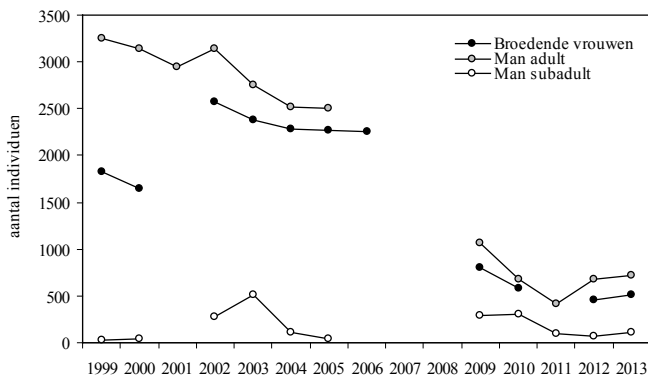
Tabel 5. Aantallen Eiders op Schiermonnikoog op basis van een gedifferentieerde telling halverwege mei (type 1), twee gedifferentieerde tellingen in het voorjaar (type 2) en een telling van adulte mannetjes halverwege mei (type 3). Voor 1999, 2000 en 2002 staat het gemiddelde van de twee gedifferentieerde tellingen vermeld, zoals die als eilandtotaal zijn opgenomen in de landelijke database. De vetgedrukte aantallen bij het totaal aantal broedende vrouwtjes zijn de vastgestelde aantallen tijdens gedifferentieerde tellingen halverwege mei.

	1998	1999	1999	2000	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2008
Type telling	-	2	2	2	2	3	2	1	1	1	1	-
Bron	Kleefstra 1998	de Boer 2000	de Boer 2000	de Boer 2000	de Boer 2000	Klemann 2001	Oosterhuis 2003/a	Oosterhuis 2003/b	Oosterhuis 2004	Oosterhuis 2005	Klemann & Kleefstra 2006	Kleefstra 2008
Datum	-	28-apr	14-mei	26-apr	12-mei	15-mei	17-mei	13-mei	19-mei	13-mei	mei	-
Man adult	-	2717	3248	2408	3135	2943	3142	2757	2523	2510	?	-
Vrouw adult	-	1281	1445	1182	1529	?	835	888	340	279	?	-
Man subadult	-	8	24	89	46	?	271	508	105	38	?	-
Totaal broed. ♀	-	1444	1827	1315	1652	?	2578	2377	2288	2269	2260	-
Gem. 2 tellingen	-		1686		1534	-	2553	-	-	-	-	-

	2009	2009	2010	2010	2011	2011	2012	2012	2012	2012	2013	2013
Type telling	2	2	2	2	2	2	4	4	4	4	2	2
Bron	Kleefstra 2009	Kleefstra 2009	Kleefstra 2010	Kleefstra 2010	Kleefstra &Overdijk	Kleefstra &Overdijk	Klemann & Kleef. 2012	Klemann & Kleef. 2012	Klemann & Kleef. 2012	Klemann & Kleef. 2012	dit rapport	dit rapport
Datum	27-apr	16-mei	27-apr	15-mei	4-mei	20-mei	10-apr	24-apr	5-mei	12-mei	25-apr	11-mei
Man adult	370	1064	338	680	340	418	379	387	544	678	429	725
Vrouw adult	329	544	352	404	213	774	313	180	305	303	321	321
Man subadult	71	286	110	304	38	101	35	54	48	76	46	110
Totaal broed. ♀	112	806	96	580	165	-255	101	261	287	451	154	514
Gem. 2 tellingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

2012, hoewel dat in de steekproefgebieden geenszins merkbaar was op basis van meer nestvondsten dan in voorgaande jaren.

Op 2 juli werd een jongentelling uitgevoerd op het eiland. Dat leverde een totaal van 293 jonge Eiders op, wat er meer zijn dan in de voorgaande drie voorjaren (125-202 jongen).

Figuur 2. Trend van de Eider op Schiermonnikoog op basis van het aantal adulte mannetjes en het berekende aantal broedende vrouwtjes op basis van gedifferentieerde tellingen in mei. Aanvullend is het aantal subadulte mannetjes tijdens dezelfde telling weergegeven. Zie voor aanvullende informatie tabel 5 en § 2.3.

BRUINE KIEKENDIEF, 10 territoria

Niet eerder werden er zoveel territoria van Bruine Kiekendieven vastgesteld in de vaste steekproefgebieden als in 2013 (tabel 4). Van acht paren werd een nest gevonden, de andere twee territoria berusten op meerdere waarnemingen van broedverdachte/alarmerende paren. Zes nesten werden reeds in de eifase gevonden, met een totaal van 25 eieren (4,2 ei/nest, spreiding 2-5 ei), waarvan 76% uitkwam (N=19). In totaal zouden van de acht gevonden nesten 24 jongen uitvliegen, ofwel 3 per paar (spreiding 1-4 jong/paar). Het ging om 13 mannetjes (54%) en 11 vrouwtjes (46%).

KOKMEEUW, 31 territoria

Op 27 mei hielden zich reeds 32 kokmeeuwparen op, achterop de Oosterkwelder, bij de laatste slenk aldaar. Op 13 juni waren er 30 territoriale paren aanwezig (en nog eentje wat eerder op de kwelder), waarvan minstens 17 paren over een legsel beschikten met gemiddeld 1,9 ei per nest (N=33 ei, spreiding 1-3 ei/nest). Of er jongen zijn geweest en of daarvan enkele zijn uitgevlogen, is hoogst twijfelachtig, aangezien er eind juni en begin juli nog amper een territoriale Kokmeeuw in de kolonie te vinden was.

KLEINE MANTELMEEUW, 2177 territoria / ZILVERMEEUW, 726 territoria

Zowel de Kleine Mantelmeeuw als de Zilvermeeuw lieten een opvallende terugval in aantal broedparen zien van resp. 41% en 69%. Bij de eerste telling waren nog 2350 paar Kleine Mantelmeeuw en 1041 paar Zilvermeeuw aanwezig. Deze telling viel echter voor de datumgrens en wordt daarom niet meegeteld op basis van BMP-richtlijnen. Ook op basis van die aantallen waren beide soorten beduidend schaarser dan in voorgaande jaren. Broedsuccessen leken nihil te zijn. In de kolonies werden vooral van Kleine Mantelmeeuw nog wel veel volledige legsels gevonden in vergelijking tot het aantal aanwezige paren (niet gekwantificeerd), waarin eind mei ook de nodige donspullen werden gezien, maar tijdens de ronden in juni werden amper grotere jongen gezien en liepen de kolonies leeg. Opvallend, in vergelijking met de voorgaande jaren, werden de nodige kleurige zilvermeeuwbraaksels gevonden, bestaande uit Nonnetjes.

VISDIEF, 36 territoria

Op dezelfde plek als de Kokmeeuwen (zie bespreking Kokmeeuw) werden op 27 mei 15 territoriale visdiefparen opgemerkt. Op 13 juni waren dit er 35 en werden met een snelle zoekactie 12 nestjes gevonden met gemiddeld 2,1 eieren per nest (N=25 ei, spreiding 1-3 ei/nest). Op 24 juni vonden scholeksteronderzoeker Kees Oosterbeek en politiemann Oebele Dijk er 32 nesten, waarvan er zes al uit waren.

NOORDSE STERN, 2 territoria

De laatste keer dat er territoria van Noordse Sterns in de steekproefgebieden werden vastgesteld, was in 2007. Sinds 2009 is het broeden van de soort op Schiermonnikoog niet meer vastgesteld. De twee territoria berusten in 2013 berusten op twee fel alarmerende paren tussen de Kokmeeuwen en Visdieven op 27 mei. Of de paren tot eileg zijn overgegaan is onbekend.

VELDUIL, 3 territoria

Bij de eerste twee ronden door de steekproefgebieden bleven waarnemingen van territoriale Velduilen uit, maar gedurende de laatste ronden hingen op drie verschillende plaatsen alarmerende Velduilen boven mijn hoofd en vertoonde één uil ook afleidingsgedrag. Een nest werd niet gevonden en er werden tijdens de inventarisatieronden ook geen jongen gezien.

Vooral in de eerste helft van het voorjaar werden veel restanten van Nonnetjes teruggevonden in de omgeving van zilvermeeuwnesten, zoals op de foto d.d. 13 mei is te zien (foto: Romke Kleefstra).

Door een Zilvermeeuw uitgebraakte snoepverpakkingen, 13 juni 2013. De verpakkingen zijn voor de foto uitgevouwen (foto: Romke Kleefstra).

Literatuur

DE BOER P. 2000. Broedvogelmonitoring op Schiermonnikoog in 2000. SOVON-Inventarisatierapport 2000/22. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

VAN DIJK A.J. & BOELE A. 2011. Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

DUIVEN P. & ZUIDEWIND J. 1995. Broedvogelstand en reproductie van de Eidereend op Vlieland in 1994 en 1995. Sula 9: 157-163.

HUSTINGS F., BORGGREVE C., VAN TURNHOUT C. & THISSEN J. 2004. Basisrapport voor de Rode Lijst volgens Nederlandse en IUCN-criteria. SOVON-onderzoeksrapport 2004/13. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

KLEEFSTRA R. 2010. Broedvogelmonitoring op Schiermonnikoog in 2010. SOVON-inventarisatierapport 2010/27. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

KLEMANN M. 2001. Broedvogels van Schiermonnikoog in 2001. SOVON-inventarisatierapport 2001/27. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

KLEMANN M. & KLEEFSTRA R. 2012. Broedvogels van Schiermonnikoog in 2012. Sovon-rapport 2012/37. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

OOSTERHUIS R. 2003a. Broedvogels van Schiermonnikoog in 2002. SOVON-inventarisatierapport 2003/10. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

OOSTERHUIS R. 2003b. Broedvogels van Schiermonnikoog in 2003. SOVON-inventarisatierapport 2003/37. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

OOSTERHUIS R. 2004. Broedvogelmonitoring op Schiermonnikoog in 2004. SOVON-inventarisatierapport 2004/41. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

OOSTERHUIS R. 2005. Broedvogelmonitoring op Schiermonnikoog in 2005. SOVON-inventarisatierapport 2005/32. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

VOSLAMBER B., VAN DER JEUGD H. & KOFFIJBERG K. 2010. Broedende ganzen in Nederland. De Levende Natuur 111: 40-44.

Bijlage

Verspreidingskaarten

Uit deze PDF zijn de stippenkaarten verwijderd. Voor aanvullende gegevens kunt u contact opnemen met Petra Verburg (petra.verburg@sovon.nl)

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
T (024) 7 410 410

E info@sovon.nl
I www.sovon.nl

